

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო
**გარემოსდაცვითი ნებართვისა და სახელმწიფო
ეკოლოგიური ექსპერტიზის დეპარტამენტი**

საქართველო, 380062 თბილისი, ფალიაშვილის ქ. 87. ტელ: 25-20-50; ფაქსი: 29-41-24

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის

დასკვნა პროექტზე

№ 9

“3” აპრილი 2002 წ.

1. საერთო მონაცემები

1. პროექტის დასახელება – ყაღორის ჰიდროელექტროსადგური
2. საქმიანობის კატეგორია – პირველი
3. პროექტის სტადია – გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში
4. პროექტი შედგენილია – სამეცნიერო-კვლევითი ფირმა “გამა“-ს მიერ
5. ობიექტის ადგილმდებარეობა – ახმეტის რ-ნის ნასოფლარი ყაღორი
6. დამკვეთი – შ.პ.ს. “აღმოსავლეთის ენერჯოკორპორაცია”
7. პროექტი წარმოდგენილია – შ.პ.ს. “აღმოსავლეთის ენერჯოკორპორაცია“-ს მიერ
8. საპროექტო მასალები მიღებულია – 23. 01. 2002 წ.

II. ძირითადი საპროექტო გადაწყვეტილებანი

სახელმწიფო ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი „ყაღორის ჰიდროელექტროსადგური“-ს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში შედგენილია სამეცნიერო-კვლევითი ფირმა „გამა“-ს მიერ და ითვალისწინებს ახმეტის რაიონის ნასოფლარის – ყაღორის ჩრდილოეთით მდ. წიფლოვანისხევის (ალაზნის სათავე) და მდ. სამყურისწყალის შეერთების მიმდებარედ 24 მგვტ სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობას. ანგარიში შედგება, ერთი ტომისაგან – 163 გვერდზე, შესაბამისი ცხრილებით და გრაფიკული მასალით.

ყაღორის ჰიდროკვანძის განლაგების ტერიტორიის ჩრდილო ნაწილი წარმოდგენილია კავკასიონის მთავარი ქედით, დასავლეთი საზღვარი გადის მდინარეების იორისა და ალაზნის პერიდიანული განლაგების წყალგამყოფზე, აღმოსავლეთი – მდინარეების სამყურისწყალისა და ხოროჯისწყალის გამყოფ ქედზე, სამხრეთი საზღვარი კი გადის მდ. ალაზნის მარჯვენა შენაკადის მდ. ქვაჩადალის შესართავის განედზე ყაღორის მიდამოებში.

ყაღორის ჰიდროკვანძის კომპლექსისათვის მუდმივ სარგებლობაში გამოყოფილი ტერიტორია შეადგენს 10,4 ჰა-ს.

ჰიდროკვანძის ტერიტორიის ე.ი. მდინარეების სამყურისწყალისა და წიფლოვანისხევის წყალშემკრები აუზები, შიდა კახეთის ბარის უკიდურეს ჩრდილოეთით, კავკასიონის ქედის სიახლოვის გამო, ხასიათდება ცხელი ზაფხულითა და ზომიერად ცივი ზამთარით. ნალექების წლიური რაოდენობა, მეტეოსადგურ ბირკიანის მონაცემების მიხედვით, საშუალოდ 1230 მმ-ს შეადგენს.

წარმოდგენილი გზშ-ს ანგარიშში განხილულია გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების დებულების მოთხოვნათა შესაბამისად განსაზღვრული ყველა ის ძირითადი საკითხი რომლებიც კონკრეტულად დაკავშირებულია ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობასთან, კერძოდ:

1. ფიზიკური, ბიოლოგიური და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო. ამ თავში შეფასებულია და გაანალიზებულია ობიექტის განლაგების რეგიონში არსებული რელიეფი და გეომორფოლოგიური პირობები; მდინარეების სამყურისწყალისა და წიფლოვანისწყლის აუზების მოკლე ჰიდროგრაფიული დახასიათება; ნიადაგები; კლიმატი; ჰიდროლოგია; ძირითადი ლანდშაფტები; გეოლოგიური აგებულება; ტექტონიკური პირობები; ჰიდროგეოლოგიური პირობები; ყაღორის ჰიდროკვანძის საინჟინრო ნაგებობები; საავტომობილო ტრასის და ელექტროგადამცემი ხაზის საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების დახასიათება; სეისმური პირობები; მცენარეული საფარი; ფაუნა; არქიტექტორული და კულტურული ძეგლები.

2. ტექნიკური აუდიტი და ტექნოლოგიური პროცესების მოკლე აღწერა. ამ თავში მოცემულია და შეფასებულია ტექნიკური აუდიტის ობიექტები; მთავარი სააგრევატო ნაგებობის ტერიტორიის გენერალური გეგმა; ყაღორჰესის მთავარი ნაგებობა; სათავე წყალმიძღები ნაგებობები; წნევიანი მილსადენი; გამყვანი არხი; სადერივაციო გვირაბები; დამხმარე სადგური; ადმინისტრაციული საყოფაცხოვრებო და დამხმარე ნაგებობები; ყაღორჰესის ტერიტორიის კეთილმოწყობის საკითხება; ტექნოლოგიური პროცესების ძირითადი პარამეტრები; რეკომენდაციები.

3. გარემოზე ზემოქმედების მოსალოდნელი ფაქტორები. ეს თავი მოიცავს სეისმური აქტივობის საკითხებს; ტექნიკური ფაქტორების ანალიზს; შესაძლო ავარიულ სიტუაციებსა და მის გამომწვევ ფაქტორებს და სანიტარულ-დამცავი ზონის შეფასებასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

4. ეკოლოგიური მენეჯმენტი. ამ თავში განხილულია სასმელ-სამყურნო წყლების ხარისხის კონტროლისა და ჩამდინარე წყლების მონიტორინგის საკითხები; ჰაერის

ხარისხის კონტროლის საკითხები; ხმაურისა და ვიბრაციის დონის; გეოდინამიური პროცესების და ფლორისა და ფაუნის მონიტორინგთან დაკავშირებული საკითხები.

ანგარიში მთავრდება გარემოზე ზემოქმედების შეფასების მასალების ანალიზის საფუძველზე გაკეთებული დასკვნებით.

აუცილებელია აღინიშნოს, რომ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში მოცემული ზოგიერთი საკითხი მოითხოვს უფრო დეტალურ ანალიზს და შემდგომ დახვეწას.

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც ჰიდროელექტროსადგურის მუშაობაზე გავლენას მოახდენს, არის მდინარეთა მყარი ნატანის ხარჯი. აღნიშნული გზმ-ს ანგარიშში მოცემული მონიტორინგის სტრატეგიის საფუძველზე შესადგენ პროგრამასა და მისი შესრულების გეგმაში უნდა იქნეს გათვალისწინებული.

ანგარიშში ასახული ფიზიკო-გეოგრაფიული, ბიოლოგიური და სოციალურ-ეკონომიკური გარემოს გაანალიზების საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნები და რეკომენდაციები, რომელთაგან ზოგიერთი მათგანი გარკვეული მოსაზრებების გამო ექსპერტიზაში მონაწილე დამოუკიდებელ ექსპერტთა მიერ მიუღებელი აღმოჩნდა. კერძოდ რეკომენდაციებში (გვ. 52) ღვარცოფული პროცესებისაგან დაცვის მიზნით გათვალისწინებულია სელდამჭერი ნაგებობების, ასევე დამცავი, გადამლობი ნაგებობების (ძელორული ზღუდარები, გამჭოლი სელსაჭერები დამბები) აგება; ექსპერტთა აზრით ასეთი ნაგებობების აგება დაუშვებელია, რადგან სელური მასის დამჭერ, ან გადამლობ ნაგებობებს შეუძლიათ შექმნან სელური მასის დაგროვების დამატებითი კერა, რომელიც ახალი სელური ნაკადის წამოსვლის შემთხვევაში გადაანგრევს სელდამჭერ ნაგებობებს და მთლიანად, ერთიანი მასით დაიწყებს მოძრაობას. ხელოვნურად შექმნილ ასეთ დიდ და მძლავრ ნაკადს შეუძლია გადაკეტოს მდინარეც, რომელსაც შემდგომში ძალზე გაუჭირდება მისი გარეცხვა. ამის მაგალითია კახეთის რაიონში მდ. ღურუჯზე არსებული მდგომარეობა.

ასევე დასაზუსტებელია ტექნოლოგიური პროცესების ძირითადი პარამეტრების (თავი 3.12 გვ. 71) განხილვისას გაკეთებული განმარტება, რაც გულისხმობს სადერივაციო გვირაბების ზედა ბიეფთან მეტალის ბადეების (თუ ჟალუზების) მოწყობას, რომლებიც დაიჭერენ ხის ტოტებს, ნაფოტებს და სხვა საგნებს, ამავე დროს გაატარებენ წყალს. მათივე მეშვეობით მოხდება მძიმე შეტივანარებული მინარევების დაჭერაც და მათი გრავიტაციული დალექვის უზრუნველყოფა დამწმენდ აუზებში. აღნიშნულთან დაკავშირებით ტექსტში არსად არ არის მითითებული თუ რამდენ ხანში ერთხელ და როგორ უნდა გაიწმინდოს სალექარი, ასევე არ არის მინიშნებული სად იქნება გატანილი ამოღებული მასალა. სალექარის ამოვსება კი მოსალოდნელია ყოველი წყალდიდობის თუ წყალმოვარდნების პერიოდში. ამასთან „ჟალუზების“ დაფარვამ მდინარეების მიერ წამოღებული ტოტებითა და ფოთლებით შესაძლებელია მთლიანად ან ნაწილობრივ შეაჩეროს წყლის შესვლა სალექარში, რასაც შეიძლება მოყვეს ნაკადის შეტბორვა და წყალმიმღების ბორტებიდან წყლის გადაღვრა სადერივაციო გვირაბში. არ არის გამორიცხული მდინარის კალაპოტში შეგუბებული წყლით ხეობის ფერდობების დამეწყვრის პროვოცირება.

ზემოთ აღნიშნული საკითხების გარდა გამოითქვა სხვა შენიშვნებიც, რომლებიც ამ დასკვნის მესამე თავშია მოცემული.

პროექტით განსაზღვრულ მშენებლობასთან დაკავშირებით წარმოდგენილი დოკუმენტაციის დანართში მოცემულია შემდეგი გადაწყვეტილებები და შეთანხმებები:

1. საქართველოს სახელმწიფო მინისტრთან არსებული საქართველოს მიწის გამოყენებისა და დაცვის სახელმწიფო კომისიის 2000 წლის 12 მაისის №21/10 გადაწყვეტილება შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „აღმოსავლეთის

ენერგოკოპორაციისათვის“ ახმეტის რაიონის ტერიტორიაზე ჰიდროელექტროსადგურისა და ელექტროგადამცემი ხაზის ასაშენებლად მიწის ფართობის გამოყოფის თაობაზე“.

2. საქართველოს ძველთა დაცვის დეპარტამენტის 06.12.01 წლის №02/54 წერილი-თანხმობა მშენებლობის განხორციელების თაობაზე.

3. ახმეტის სატყეო მეურნეობის მიერ შედგენილი 2000 წლის 22 თებერვლის აქტი ახმეტის სატყეო მეურნეობიდან 36,55 ჰა ტერიტორიის გამოყოფის თაობაზე.

III. შენიშნვა

1. საქართველოს კანონის „წყლის შესახებ“ მოთხოვნათა შესაბამისად ჰიდროელექტროსადგურის ფუნქციონირების დაწყებამდე აღებული იქნას ლიცენზია ჰიდროელექტროსადგურის ექსპლუატაციისათვის საჭირო წყლის მოთხოვნათა შესაბამისად.
2. ჰიდროელექტროსადგურის ექსპლუატაციის პროცესში, გარემოს შემადგენელი ელემენტების მდგომარეობის რეგულარულად შეფასების მიზნით, ანგარიშში მოცემული სტრატეგიის საფუძველზე, შემუშავებული იქნას მონიტორინგის (თვითმონიტორინგის) პროგრამა და მისი შესრულების ეტაპობრივი გეგმა, ფიზიკური და/ან იურიდიული პასუხისმგებელი პირების მითითებით შემდეგ საკითხებზე:
 - წყლის ხარისხის მდგომარეობის შეფასებაზე ზედა და ქვედა ბიეფში;
 - ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობაზე;
 - გეოდინამიური პროცესების მდგომარეობაზე;
 - ხმაურისა და ვიბრაციის სიდიდეების მდგომარეობაზე;შედგენილი პროგრამა და მისი შესრულების კონკრეტული გეგმა შეთანხმდეს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის კახეთის რეგიონალურ სამმართველოსთან.
3. შეტანილი იქნეს ცვლილებები პროექტში სელური ნაკადების გადამლობა და დამჭერ ნაგებობების მშენებლობასთან დაკავშირებით, რათა შემცირდეს მოსალოდნელი ავარიული სიტუაციების შექმნის შესაძლებლობა.
4. წარმოდგენილ ანგარიშში ასახული მოსალოდნელი ავარიული სიტუაციების სტრატეგიის საფუძველზე შემუშავდეს ავარიებზე რეაგირების კონკრეტული გეგმა იურიდიული და/ან ფიზიკური პასუხისმგებელი პირების მითითებით. აღნიშნული შეთანხმდეს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის კახეთის რეგიონალურ სამმართველოსთან.

IV. ღასკვება

სამშენებლო სამუშაოების წარმოება შესაძლებელია. ჰიდროელექტროსადგურის ექსპლუატაციაში გაშვებამდე გათვალისწინებული იქნას ამ დასკვნის III თავში მოყვანილი შენიშვნები.

ყოღორის ჰიდროელექტროსადგურის ექსპლუატაციაში გაშვების მზადყოფნასთან დაკავშირებით შექმნილი მიმღები კომისიის შემადგენლობაში გათვალისწინებული იქნას საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს წარმომადგენლის მონაწილეობა.

- ექსპერტები:
1. ი. ვეჯიშვილი (ველიძე ი.)
 2. შ. მარჯანი (თხიანი შ.)
 3. ვ. ა. მკვათაძე (მაჭავარიანი ვ.)
 4. შ. ხაჩიძე (ხაჯიანი შ.)
 5. ა. მჭედველი (მჭედველი ა.)

ბ. ბ.

გარემოსდაცვითი ნებართვისა და
 სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის
 დეპარტამენტის უფროსის
 მოვალეობის შემსრულებელი (მოადგილე):

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის
 სამმართველოს უფროსი (განყ. უფროსი):